
Menn. har i sig en Trang til
Sandhed, til at vide, hvordan det
egentlig forholder sig.

En prædiken af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Menn. har i sig en Trang til Sandhed, til at vide, hvordan det egentlig forholder sig.	4
Metadata om værket	4
Metadata om værket	4

Menn. har i sig en Trang til Sandhed, til at vide, hvordan det egentlig forholder sig.

Prædikedato 1930

Prædiken ID Pxxxx30-01

Kilde KMF-nr. 26.14.01

Menn. har i sig en Trang til Sandhed, til at vide, hvordan det egentlig forholder sig. Man paastaar den stammer fra Dyrene, der viser Opmærksomhed over for enhver ny Ting eller Begivenhed, de bliver var, øjensynlig for at naa til Besvarelse af det Spørgsmaal: Kan jeg spise det? eller: kan det spise mig? Kan jeg spise det, for saa vil jeg nærme mig. Kan det spise mig, for saa vil jeg fjerne mig. For nogle Aar siden saa jeg dette morsomt fremstillet i et Spøgeblad. I) En Frø saa med stor afventende *Interesse* noget, der nærmer sig den i Luften. II Det antog Skikkelse af en vældig Myg og Frøen rykkede velvillig nærmere og lavede sig til Modtagelse. III Det kom nær og var en Flyvemaskine og Frøen fjernede sig i et *forfærdet* Hop — i en rigtig Følelse af, at selv om den ikke kunde spise, kunde den dog dræbe — og dette kunde være eet for Frøen. Vi ved ikke, hvor meget der ligger af *det* i vor Sandhedssøgen. I hvert Fald, naar Forretningsmanden undersøger de Personer og Selskaber, han kommer i Forb. m., for at faa at vide, hvordan de er, hvad Sandheden er om dem, saa er det det Spørgsmaal, der driver dem: kan jeg faa noget at spise hos dem. Naar de undersøger Varerne: er Varen det værd? Giver den mig Tab eller Vinding? skal jeg fly eller nærme mig? Selv i de videnskabelige Spørgsmaal, tages der Hensyn til Nyttens: Find mig ud af, hvordan det og det virkelig er? For saa vil jeg gøre saadan og saadan. Naar Lynet er en elektrisk Gnist, der kan ledes (Sandheden om Lynet), saa sætter jeg Lynafleder op (flygter altsaa fra Lynet.) Nu kunde man saa spørge: er det *bare* det, der staar bag vor Sandhedssøgen? er det kun vor Selvopholdelsesdrift serveret paa en ny Façon. Naar Lægerne søger Sandheden om Sygdommene, saa er det jo ogsaa for, at vi der kan sikre os (fly.) Naar Folk i Kemi og Fysik finder Lovene for alle Tings Gebærden sig, saa bruger vi jo strax disse Love til praktiske, nyttige Opfindelser. Ikke saa snart har vi

set, at Toner kan gaa gennem Radiobølger, før vi lejer en kgl. Kammersanger til at forlyste os. Saa flyr ganske visst nogen, men andre nærmer sig, for at spise: mætte sig med Musik.

Men nu skal De lægge Mærke til, at mange har gjort Iagttagelser, altsaa fundet Sandhed uden at bryde sig om, hvad den “kan bruges til.”

De “rigtige” Videnskabsmænd vilde være lykkelige over at have udregnet, hvad Lynet var uden at spille en Tanke paa at hindre det. De vilde gerne lade sig dræbe af det, hvis de saa blot i det Sekund fik Lov at skringe til en Discipel, eller maaske blot selv fik at vide: Det er det. Ogsaa Berømmelsen er for dem underordnet. De ved godt, at de allerfleste Menn. er ligegyldige Idioter, som det ikke er værd at huskes af eller ogsaa, at Evnen til at huske er grumme kortklippet, selv om den faar Lov til at voxe til den nære Dag, da Jorden brænder af. De arbejder ene og alene for at faa Gaaden løst — for at finde Sandheden. Det kan ske med os andre, at vi kommer i en stor Uvisshed — om en, vi elsker, er død — eller har sveget os og er nu arresteret. Da kan vi sige, selv om Slaget dræber mig, maa jeg dog have Sandheden at vide. Uvissheden er os værre end det at dø. Saadan ser vi da, at Sandheden søges af alle, baade fordi Sandheden er gavnlig, er nødvendig for Livet, men ogsaa stundom bare, fordi Sandheden er Sandhed. Trangen til at faa at vide, hvordan det virkelig forholder ligger dybt i Menneskeslægten, ogsaa dybere end Trangen til at erfare Nyt.

Og hvordan faar vi saa Sandheden at vide? Ja, det kommer an paa, hvad det er om. Skematisk kunde vi sige, at Sandhed faas at vide af Videnskaben og Religionen. Og Videnskaben, ja, det vil nærmest sige Erfaringen. Lille Jens brænder sig paa Kakkellovnen, kommer den ikke mere nær. Han har ligefrem videnskabeligt sluttet, saadan en sort Himstregimst gør ondt ved Berøring. Vi havde en Hund hjemme, der aldrig satte sig, fordi den eengang havde sat sig paa en Glød. — Men lille Jens kommer til at røre Kakkellovnen engang mer — i August — og brænder sig til sin Forundring ikke. Saa rører Jens frejdigt igen ved den i November — og brænder sig. Og saa slutter Jens en ny Slutning: den Tingest brænder ved Berøring om Vinteren, men ikke om Sommeren. Senere hen “erfarer” han, at den kuns brænder, naar der er fyret i den. Dette er Videnskabens Gang over Jorden. Gennem rigtige Iagttagelser og Slutninger — der er gale, der er rigtigere, der er rigtige, naar den Sandheden — paa alle de Omraader — om den ellers faar Tid til det — hvor der kan iagttages og sluttes. Saaledes har Videnskaben regnet mange Sygdomme ud, udspekuleret Klodernes Gang og Art, Skyers og Luftslags Beskaffenhed og Virkninger, Jordens Rigdomme i Urskove og Kunstmusæer og statistiske Kontorer osv. osv. i een lang Endelighed.

Vi sagde: hvor der da kan iagttages og sluttet¹. Men menneskelig Iagttagelsevne kan ikke iagttage, at der er en Verden, den ikke kan iagttage. Og menneskelig Slutteevne kan heraf slutte, at denne Verden kan vi ikke naa til gennem Iagttagelse og Slutninger.

Hvad er nu det for en Verden? Det er f. Ex. Personlighedens. Saa sammensat og sært et Væsen er De og jeg, at vi slet intet afgørende eller tydeligt kan sige, om hvad, hvordan, hvorfra. Noget lign. gælder om Livet efter Døden, den Verden, der hedder godt og ondt, Gaaden om Livets Hensigt, Maal, og hele den Ufattelighed, vi har givet Navnet "Gud." Man kan sige om disse Verdener: jeg tror, at de er ikke til. Og man kan sige: jeg tror, at de er til. Men om en af dem gælder det, at i Virkeligheden regner alle med, at den er til: Godt og ondt, Forskellen. I Virkeligheden tror vel ethvert Menn noget paa Skyld, Ansvar, Vilje, evigt Liv. Men om denne, jeg fristes til at sige den egentlige, Aandens Verden, den Verden, der trods al vor Respekt og Kærlighed til Madens, Pengenes, det synliges Verden dog staar for os som den altafgørende, om den kan vi ikke slutte, ikke finde Sandheden af os selv. Her kommer Religionerne, Aabenbaringerne, da vi ikke kan finde denne Verden kommer den til os af sig selv. Men ligesom vor Evne til at slutte førte os paa mange Vildspor, før vi fandt det rette, aabner vor menn. Modtagelsesevne for den højere Verdens Budskab til os for mange Fejlhøringer og Mistydninger — her er de Tusinde Indvendinger inden for Religionerne, ogsaa inden for den Kristne. Og dog er der ingen anden Vej at gaa: trods alle Farer for Fejltagelser naar vi kun Sandhed ved i den synlige Verden at sige, maale og tælle og i den usynlige at tro.

---

¹sluttet: I manuskriptet står "sluttet"; men der må menes "sluttes".